Een ingewikkeld breiwerkje

Het Oude Westen was nog amper geboren toen ten zuidwesten van de wijk een knooppunt van wegen werd gerealiseerd. Het ingewikkelde breiwerkje van Nieuwe Binnenweg, 's-Gravendijkwal, Mathenesserlaan en Rochussenstraat ontsloot het gebied ten westen van de stad; althans dat was de bedoeling. Maar het Land van Hoboken, een landgoed ten zuiden van Het Oude Westen, lag in de weg. Het duurde ruim zestig jaar eer het breiwerkje goed aan de stad kon worden gehaakt.

Ongelooflijk oud
De Binnenweg bestaat al heel lang. In de vijftiende eeuw liep er al een weg met die naam tussen Rotterdam en Delfshaven, dwars door de toen nog vrijwel onbebouwde Coolpolder. De polderweg werd daarom ook wel Coolscheweg genoemd.
De Nieuwe Binnenweg is veel jonger. Die werd pas in de negentiende eeuw aangelegd als een zuidelijke aftakking van de Binnenweg. Bij die gelegenheid werd de Binnenweg omgedoopt in Oude Binnenweg, behalve een stukje in Het Oude Westen dat voortaan Van Speykstraat en Schietbaanstraat werd genoemd.
Na de oorlog is nog even overwogen om een doorbraak te maken parallel aan de Schietbaanstraat, maar het bleef bij overwegen.
De 's-Gravendijkwal is ook ongelooflijk oud. Het zou zo maar kunnen dat die dijk nog door Graaf Floris V werd aangelegd, in de dertiende eeuw dus. In de negentiende eeuw maakte directeur van Gemeentewerken Gerrit Jan de Jongh er een grote verkeersweg van en in de Tweede Wereldoorlog werd deze verdiept tot een tunneltraverse.
Door de aanleg van de chique Mathenesserlaan kwam een nieuwe verbinding met Schiedam tot stand. Het was de bedoeling dat de laan ooit zou worden doorgetrokken naar de Witte de Withstraat, maar de weg daarheen werd versperd door het landgoed van de familie Van Hoboken, waarover straks meer.
Directeur De Jongh had zijn zinnen ook gezet op een kolossale binnenhaven van Delfshaven tot aan de Westersingel. Daarvan is uiteindelijk alleen de Coolhaven gerealiseerd, maar dat wist men toen nog niet. De kade langs die haven werd Rochussenstraat genoemd, naar de kort daarvoor overleden schilder Charles Rochussen. De straten die tussen de Rochussenstraat en de Nieuwe Binnenweg werden aangelegd kregen ook schildersnamen.
In Het Oude Westen waren dat de Ochterveltstraat en de Saftlevenstraat, vernoemd naar een schilder en een schildersfamilie uit de 17de eeuw.

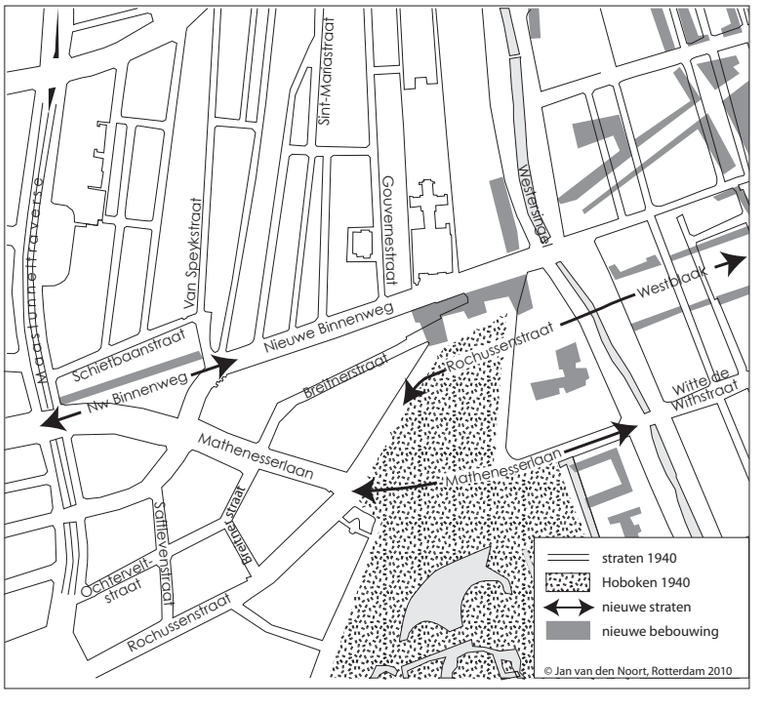

Het Land van Hoboken
We kennen de Hobokenstraat en Café Hoboken, maar het Land van Hoboken is een stuk minder bekend. Dat was een landgoed ten zuiden van Het Oude Westen, tussen de Westersingel en Delfshaven. Tot aan de Tweede Wereldoorlog bleef dat gebied vrijwel onbebouwd, omdat eigenaar Anthony van Hoboken daar woonde en het landelijke gebied als zijn tuin beschouwde. Hij was erg op zijn rust gesteld en voelde er niets voor om het landgoed te gelde te maken.
Maar toen hij in 1924 overleed, werden de bakens verzet. De erven wilden het landgoed volbouwen en lieten een plan tekenen met een hoge bebouwingsdichtheid. Het gemeentebestuur zag dat helemaal niet zitten. Dat zag daar liever villa's in het groen verrijzen en het weigerde mee te werken aan dat 'zwarte plan'. De erven gooiden het daarom over een andere boeg en boden het landgoed te koop aan. Het gemeentebestuur stemde daar uiteindelijk mee in en telde er de lieve som van vier miljoen gulden voor neer.

In het 'zwarte plan' van de erven Hoboken was slechts 6.500 vierkante meter groen voorzien. Het hoofd van de Dienst Stadsontwikkeling W.G. Witteveen vond dat veel te weinig en tekende 225.000 vierkante meter groen. Daar hing wel een prijskaartje aan. Waar de erven met hun plan zeven miljoen winst hoopten te maken, moest de stad voor de uitvoering van het plan-Witteveen drie miljoen extra neertellen.
Een van de eerste resultaten van het plan-Witteveen was de aanleg van de Breitnerstraat. In 1929 werd de straat vernoemd naar de in Rotterdam geboren schilder George Breitner. Daarmee had Het Oude Westen zijn eigen Schilderswijk.
Door de aankoop van het Land van Hoboken was eindelijk de weg vrij voor het doortrekken van de Mathenesserlaan naar de Witte de Withstraat. De Rochussenstraat kon nu worden verlengd tot aan de Westersingel, en sloot daar aan op de nieuw aangelegde Westblaak. Niettemin duurde het tot na de oorlog eer die aansluitingen werden gerealiseerd en het breiwerkje eindelijk af was.

© Jan van den Noort, Rotterdam 2010 - www.jvdn.nl